

L'art no s'atura

Els camins de la renovació de la literatura en llengua catalana

FRANCESC CALAFAT, València

Qualifiquem alegrement els anys 70 del segle passat com la dècada que promogué tots els deliris literaris possibles i per haver. Fou la reacció a l'abstinència imposada pel règim del general Franco, El festí acabà amb empatx, i s'encetà un període d'abstinència que molts lectors van agrair, alleujats, per saludable. Així, després de l'exaltació de l'orgia del llenguatge i d'atac contra les convencions (personatges, trama...), de promiscuïtat amb els gèneres, hi va haver una reacció, també d'abast generós, que tornava a reivindicar el plaer de la narració, de les trames, de la literatura de gènere i de la literatura del jo. Un crida a l'ordre, en quasi tota regla. Això no volia dir un retorn a la tradició més rànica, ni renunciar a la sensibilitat del present ni a la consciència del fet literari i de jugar amb els recursos quan fora convenient. El que hi va haver fou una canvi d'orientació.

En els últims anys assistim a un afany prou general de remoure la narrativa, de reactivar les fórmules de fabular. A banda de la necessitat de refrigerar l'escriptura, hi ha un fet irrefutable i és que els homes de lletres són ben conscients que la literatura (la cultura en general) ha perdut la centralitat que posseïa. Causes: totes les que vulguem. Potser les que tinguen més relleu siguem el fet que la gent desconfien del valor absolut que se li donava i la dura competència que ofereixen els àmbits audiovisuals i digitals.

Tot això du tal volta a una forma diferent d'escriure per tal de no perdre de vista la mentalitat dels lectors nous.

El desig de reorientar la narrativa té direccions ben diferents La novel·la, pensen molts, és un gran transformista, amb un estómac de ferro que ho degluteix tot i permet tota mena de gosadies i combinacions per tal d'il·luminar el món que l'autor vol expressar. Una línia atractiva és l'agitació de la coctelera dels gèneres, antics i nous, de veus i registres. Tenim una colla d'autors tocats pel verí juganer de Sterner. La nòmina pot ser llarga: Vicenç Pagès i Manuel Baixauli, Julià de Jòdar, Urbà Lozano... Alguns narradors s'inclinen a actualitzar mites o obres de referència, com fa

La literatura en català es troba en un moviment constant, d'extraordinària vitalitat

Sebastià Alzamora des de l'excés amb el *Golem i el mite de Faust*, o Melcion Comes amb *Viatge al centre de la Terra*. Uns altres aposten fort, com també els anteriors, per l'espectacularitat o la sorpresa, com fa Francesc Bodi en el seu darrer llibre fent servir un final —de conte— sorprenent que en trastoca la lectura, o Esperança Camps que habilita com a narrador el mort de *Cos deshabitada*. L'última carta de Joan Pons és una altra: a part de la força de les imatges,

El festí literari. / JESÚS CÍSCAR

aposta pels sentiments, sense caure en l'ensucrament.

De molts fronts ens arriba la notícia que la ficció ha entrat, com tot, en crisi. L'alarma evidencia la urgència de ventilar espais viciats i de cercar inspiració en la vida. La necessitat de parlar d'experiències i problemes del present ha vist una forta embranzida en els últims anys. Noms. Molts: Màrius Serra, autor del còmic *Quiet*, Natjat El Hachmi, Lluïcia Ramis, Francesc Serés,

entre tants altres. No podem oblidar que una bona part dels escriptors valencians no s'han pogut estar de posar el dit en les moltes ferides obertes en el País Valencià actual.

En la nostra literatura la identificació entre llengua i cultura o nació ha sigut total i tal vegada per això s'entenia la literatura com un valor quasi sagrada. Ara aquell binomi s'ha esvaït. Això pot explicar per què en aquest moment hi ha un públic lector important de best-seller, un fet impensable en els anys noranta, i també justificar l'allau d'escriptors que teleegen tota mena de temàtiques, sobretot històriques i de complot universal a la cacera d'aquell lector de literatura sense complicacions. El resultat, ara per ara, és pobre, tret d'algunes excepcions. Ací descobrirem la clau que escriptors en castellà del país o arrelats, posem per cas Matilde Asensio, que tramen bones històries, se'ls tradueixen al català.

Tot plegat, les coses dites manifesten que la literatura en català es troba en un moviment constant, d'extraordinària vitalitat, no només per la qualitat, sinó per l'agilitat que demostren els creadors en renovar-se davant les noves circumstàncies. De moment, ho fan i amb des-tresa. Benvinguts els canvis.

Ambientada en la comarca de la Marina Alta, amb un doble pla narratiu en què la protagonista viu els seus problemes personals i fa una recerca històrica que la porta a l'època de la Segona República, aquesta novel·la desplega la riquesa humana d'uns personatges que reflecteixen la vitalitat i la força de la vida contra l'adversitat.

ASSAIG

La institució filosòfica

HISTÒRIA SOCIAL DE LA FILOSOFIA CATALANA

Xavier Serra
Editorial Afers
Catarroja, 2010
267 pàgines

No és una història de la lògica filosòfica habitual, perquè no és tant una mapa de problemes teòrics com una radiografia de la institució acadèmica: com s'iniciaren els estudis a Barcelona a València, els tripijocs que els acompanyen, la manca d'una continuïtat, les circumstàncies personals dels filòsofs...

NOVEL·LA

Contra l'adversitat

EL BES DE L'AIGUA

Elvira Cambrils
Edicions del Bullent
Picanya, 2010
464 pàgines

Ambientada en la comarca de la Marina Alta, amb un doble pla narratiu en què la protagonista viu els seus problemes personals i fa una recerca històrica que la porta a l'època de la Segona República, aquesta novel·la desplega la riquesa humana d'uns personatges que reflecteixen la vitalitat i la força de la vida contra l'adversitat.

41 FIRA DEL LLIBRE DE VALÈNCIA

JARDÍ DE VIVERS DEL 20 D'ABRIL AL 2 DE MAIG 2010

Organitzador: Gremi de Llibrers de València

Col·laboradors: Generalitat Valenciana, Ajuntament de València, Diputació de València, Apiv